

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА ЗА VI КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по география и икономика в **шести** клас е насочено към продължаване формирането и развитието на географската култура чрез овладяването на базисни знания, умения и придобиването на ключови компетентности за заобикалящото пространство на регионално ниво чрез изучаване на избрани континенти и океани на планетата. Основната цел е учениците да намерят смисъл от наученото и да открият приложението му в нови и непознати ежедневни ситуации. В този смисъл от тях не се изисква безцелно запаметяване на данни и факти, а опознаване на подходите и средствата за намиране и използване на географското знание за личностна, професионална и социална реализация.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ЗА ПОСТИГАНЕ НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентности	Знания, умения и отношения
География на континентите и страните	<p>Описва важни открития за опознаването на света и развитието на географското познание.</p> <p>Характеризира географското положение и границите на Южна и Северна Америка, Азия, Австралия, Океания, на избрани страни в тях и на Антарктида.</p> <p>Характеризира особеностите на природата на Южна и Северна Америка, Азия, Австралия, Океания и Антарктида.</p> <p>Характеризира съвременната политическа карта, населението, стопанството в Южна и Северна Америка, Азия, Австралия, Океания и избрани страни (Бразилия, Аржентина, САЩ, Канада, Япония, Китай, Република Корея, Турция, страна от Близкия изток по избор, Австралийски съюз и Нова Зеландия).</p> <p>Познава особеното в политическия статут на Антарктида.</p> <p>Характеризира географското положение, границите и особеностите на природата на океаните.</p>
Географска информация	<p>Разпознава и използва елементите на географската карта.</p> <p>Използва, подбира и анализира географска информация от различни източници.</p> <p>Идентифицира и изразява мнение за географски проблем(и) на базата на подбрана географска информация.</p> <p>Представя географска информация в карта, текст, различни графични изображения или чрез ИКТ.</p>

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<p>География на континентите и страните. Южна Америка</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя географското положение, големината и границите на Южна Америка. • Описва бреговете на Южна Америка по карта. • Сравнява географското положение на Южна Америка и Африка по карта. • Разбира ролята на Христофор Колумб, Фернандо Магелан и Америго Веспучи за откриването и изследването на континента. • Характеризира релефа на Южна Америка. • Познава характерните за Южна Америка полезни изкопаеми и тяхното териториално разпределение. • Обяснява факторите и елементите на климата в Южна Америка. • Характеризира климатичните пояси и планинската климатична област в Южна Америка по правило. • Характеризира водите на Южна Америка – главен вододел, отточни и безоточни области, езера (Маракайбо и Титикака) и водопади (Анхел и Игуасу). • Характеризира река (Амазонка, Парана и Ориноко) с помощта на хидрограма. • Коментира значението на водите като условие за живот и фактор за стопанска дейност. • Характеризира природните зони и планинска природна област в Южна Америка. • Представя природна зона на Южна Америка в различни форми (текст, постер, презентация). • Разбира необходимостта от опазване на природата на континента. • Нанася върху контурна карта названията на географските обекти: Карибско море, о. Огнена земя, Магеланов проток, Панамски канал, Анди, Бразилска планинска земя, Гвианска планинска земя, Амазонска низина, пустиня Атакама и Патагония и на изучените реки и езера. • Характеризира населението на Южна Америка - брой, разпределение, расов състав, бит и култура. • Нанася на контурна карта държавите от съвременната политическа карта на Южна Америка. • Характеризира съвременното стопанство на Южна Америка. • Характеризира страните Бразилия и Аржентина по правило. 	<p>депресия селитра</p> <p>пампа</p> <p>индианци, смесено население: метиси, мулати</p>

<p>География на континентите и страните. Северна Америка</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя географското положение, големината и границите на Северна Америка. • Описва бреговете на Северна Америка по карта. • Сравнява географското положение на Северна и Южна Америка по карта. • Разбира ролята на Христофор Колумб и Витус Беринг за откриването и изследването на континента. • Характеризира релефа на Северна Америка. • Познава характерните за Северна Америка полезни изкопаеми и тяхното териториално разпределение. • Обяснява факторите и елементите на климата в Северна Америка. • Характеризира климатичните пояси и области в Северна Америка по правило. • Сравнява климатични пояси и области. • Характеризира водите на Северна Америка – главен вододел, отточни и безоточни области, езерата (Големи американски езера и Голямо солено езеро) и Ниагарски водопад. <ul style="list-style-type: none"> • Характеризира река (Мисисипи, Макензи и Колорадо) с помощта на хидрограма. • Коментира значението на водите като условие за живот и фактор за стопанска дейност. • Характеризира природните зони и планинската област в Северна Америка и ги представя чрез текст, постер, презентация. • Разбира необходимостта от опазване на природата на континента. • Нанася върху контурна карта названията на географските обекти: Североамерикански архипелаг, остров Гренландия, Антилски острови, полуостровите Флорида, Калифорния и Аляска, заливите Хъдсън и Мексикански, Берингов проток, Гранд каньон, Кордилери и Апалачи, р. Мисисипи, р. Макензи и р. Колорадо, Ниагарски водопад. • Характеризира населението на Северна Америка - брой, разпределение, расов състав, бит и култура. • Нанася върху контурна карта държавите от съвременната политическа карта на Северна Америка. • Характеризира съвременното стопанство на Северна Америка. • Характеризира страните САЩ и Канада по правило. 	<p>архипелаг</p> <p>умерен климат – океански и континентален субполярен климатичен пояс</p> <p>торнадо</p> <p>прерии, тайга, тундра</p> <p>ескимоси</p>
---	--	---

<p>География на континентите и страните. Азия</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя географското положение, големината и границите на Азия. • Описва бреговете по карта. • Сравнява географското положение на Азия и Северна Америка по карта. • Разбира ролята на Марко Поло, Семьонов-Тяншански, Едмънд Хилъри за откриването и изследването на континента. • Представя информация под различна форма за покоряването на вр. Еверест от Христо Проданов и българската експедиция. • Характеризира релефа на Азия. • Познава характерните за Азия полезни изкопаеми и тяхното териториално разпределение. • Обяснява факторите и елементите на климата в Азия. • Знае схемата на мусоните. • Характеризира климатичните пояси и области в Азия. • Характеризира водите на Азия, езерата (Байкал, Каспийско море и Мъртво море). • Характеризира река (Об, Яндзъ, Хуанхъ, Ганг, Тигър и Ефрат) с помощта на хидрограма. • Определя значението на водите като условие за живот и фактор за стопанска дейност в Азия. • Характеризира природните зони и планинската област в Азия и ги представя чрез текст, постер, презентация. • Коментира необходимостта от опазване на природата на континента. • Нанася върху контурна карта названията на географските обекти: Черно море, Мраморно море, Жълто море, Малайски архипелаг, Филипински острови, Японски острови, о. Шри Ланка, протоците Босфор и Дарданели, Персийски и Бенгалски залив, полуостровите Чукотски, Корея, Индокитай, Индустан, Арабски и Мала Азия, Западносибирска низина, Месопотамска низина, Голямата Китайска равнина, Средносибирско плато, планините Тяншан, Хималаи, Памир и Тибетска планинска земя, пустиня Гоби, езера - Байкал, Каспийско море и Мъртво море, реките - Об, Яндзъ, Хуанхъ, Ганг, Тигър и Ефрат. • Характеризира населението на Азия - брой, разпределение, расов състав, религиозен състав, бит и култура. • Коментира типични проблеми на населението на Азия - бързо нарастване броя на населението, пренаселеност на отделни територии, миграции. • Нанася върху контурна карта държавите от съвременната политическа карта на Азия. 	<p>мусони</p> <p>вътрешноконтинентални пустини степи</p> <p>юдаизъм индуизъм</p> <p>Близък изток</p>
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Групира страните в Азия по географско положение, площ, брой на населението, форма на управление. • Характеризира съвременното стопанство на Азия. • Характеризира страните Япония, Китай, Република Корея, Турция, както и страна от Близкия изток по избор, по правило. 	
География на континентите и страните. Австралия	<ul style="list-style-type: none"> • Определя географското положение, големината и границите на Австралия. • Разбира ролята на Абел Тасман и Джеймс Кук за откриване и изследване на континента. • Характеризира природата на Австралия - релеф, полезни изкопаеми, климат, води, природни зони. • Нанася върху контурна карта названията на бреговите форми и основните форми на релефа - Голям бариерен риф, остров Тасмания, Голямата пясъчна пустиня, Голямата вододелна планина, река Мъри и езеро Еър. • Характеризира населението на континента - брой, разпределение, расов състав, бит и култура. • Обяснява държавното управление на Австралийски съюз. • Характеризира съвременното стопанство на Австралийския съюз. 	аборигени
Океания	<ul style="list-style-type: none"> • Определя обхвата и обяснява образуването на островните групи на Океания. • Разбира ролята на Миклухо Маклай за откриването и изследването на Океания. • Характеризира особеностите на природата на Океания. • Дава примери за континентален, коралов и вулканичен остров. • Характеризира особеностите на населението, политическата карта и стопанството на Океания. • Характеризира Нова Зеландия. • Нанася върху контурна карта островните групи Меланезия, Микронезия, Полинезия и остров Нова Зеландия. 	континентален, коралов и вулканичен остров маори папуаси
География на континентите и страните. Антарктида	<ul style="list-style-type: none"> • Определя географското положение, големината и границите на Антарктида. • Разбира ролята на Белингсхаузен – Лазарев, Руал Амундсен и българското участие за откриването и изследването на континента. • Определя местоположението на Антарктическият п-в и о. Ливингстън по карта. • Характеризира природата на Антарктида. • Познава особеното в политическия статут на Антарктида. 	айсберг озонова дупка

Океаните на Земята	<ul style="list-style-type: none"> • Определя географското положение, границите и големината на океаните по карта. • Характеризира природните особености на океаните. • Оценява значението на океаните. 	Робърт Пири Арктика цунами
---------------------------	--	----------------------------------

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

За нови знания	60%
За практически дейности, упражнения	16%
За преговор	3%
За обобщение	9%
За контролни работи (за входно и изходно ниво и за контролни работи)	12%

Допълнителни уточнения за конкретния учебен предмет география и икономика:

Годишен брой часове за изучаване на предмета в **шести** клас – 68 часа

- При реализация на програмата спазването на хронологията в темите е задължително.
- Разпределението на съдържанието в подтеми се прави по преценка на този, който използва учебната програма, и в зависимост от целта – от автори на учебници при разработване на отделни урочни статии или от учители при планиране и реализиране на отделния учебен час, като учителят може да прецени различно от предложеното в учебника разпределение на съдържанието в подтеми.
- В подбора на ситуации за представяне на изучаваните теми и проблеми и на задачите за прилагане на наученото следва да преобладават ситуации от практиката и решаване на житейски казуси. Необходимо условие за постигане на целите на обучението по география и икономика в VI клас е осигуряването на учебни филми, посещенията на тематични изложби, използването на ИКТ и интернет. На учениците трябва да се даде възможност: да открият специфичното и уникалното на континентите и океаните; да правят сравнения; да изведат някои проблеми на хората в различните континенти; да използват ИКТ и интернет за търсене и представяне на географска информация. По своя преценка учителят може, съобразно

интересите на учениците, да въведе и отработи с тях и други единични понятия и факти, с които да представи по-пълна географска картина, без това да довежда до възпроизвеждането на определенията им.

Методически насоки за характеристика на географски обекти по правило:

- При характеристика на климатичен пояс може да се спазва следната последователност: определя териториалния обхват на пояса; определя факторите, които са водещи за формирането на пояса; описва елементите на климатичния пояс (температура, вятър, валеж); определя значението на климатичния пояс за живота и трудовата дейност на хората.
- При характеристика на река по правило може да се използва следната последователност: определя изворната територия и устието на реката; определя периодите на пълноводие и маловодие (вкл. и чрез хидрограма); определя зависимостта между климата и пълноводието на реката; определя значението на водите на реката за трудовата дейност на хората.
- При характеристика на държава по правило може да се използва следната последователност: определя географското положение; характеризира: природната среда, държавното управление, населението и стопанството; посочва главни градове.

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания)	40%
Оценки от контролни работи	30%
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.)	30%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Назоваване, определяне, описване, обясняване, характеризиране на географски и икономически обекти, процеси и явления; посочване на примери; изказване на обобщени изводи. Съставяне на кратък отговор на географски въпрос и текст на мислено пътешествие. Изразяване на мнение по географски въпроси.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Познаване на основни понятия, закономерности, процеси и явления. Четене на географска карта, сравняване и анализиране на хидрограма, стълбчеста и кръгова диаграма. Сравняване, разпознаване, разграничаване, групиране, определяне на значението, характеризиране (вкл. по правило) на географски и стопански обекти, процеси и явления, обобщаване, даване на отговори, основани на доказателства. Изразяване на мнение по географски въпроси. Изработване на схеми, таблици, карти, табла и др.; нанасяне на маршрути и на географски обекти върху контурна карта. Определяне на географски координати. Работа с числен мащаб.
Дигитална компетентност	Използване на ИКТ за търсене, събиране, представяне и обмен на информация.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене. Използване на информация от различни източници. Работа с елементите на учебника и с речник. Съставяне на кратък план.
Социални и граждански компетентности	Изразяване на мнение по географски въпроси; разбиране на значението на обекти, процеси, явления и събития; познаване на правила за разумно поведение в различни житейски ситуации и по време на природно бедствие. Посочване на примери за търпимост и взаимно уважение между хората.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	Разбиране на необходимостта от опазване на околната среда.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	<u>Български език и литература:</u> Използва знания и развива умения за работа с различни видове текст, както и умения за създаване на: къс повествователен текст в устна или в писмена форма по дадена комуникативната задача; план на текст, отговор на въпрос по географски проблем.

	<p>Изразява естетическата си представа за описваните обекти и предизвика у слушателя/читателя естетическо преживяване.</p> <p>Използва знания и развива умения за работа с терминологичен речник.</p> <p>Чрез цялото обучение се развива техниката на четене и писмената култура на учениците.</p> <p>Обогатява се езиковата култура с нови термини и понятия.</p>
Умения за общуване на чужди езици	<p><u>Чужди езици:</u></p> <p>Разширяване и задълбочаване на межкултурните компетентности.</p>
Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите	<p><u>Математика:</u></p> <p>Математическата компетентност включва в различни степени възможностите да се използват математически методи на мислене (логическо и пространствено мислене), което спомага за използването на пространствени ориентири при работата с модели, схеми и диаграми. Разчита, организира и интерпретира информация, зададена чрез диаграми и таблици. Разчита и интерпретира информация за реални обекти, начертани в мащаб на декартова координатна система. Сравнява и съпоставя различни графични или таблични представяния на едни и същи данни. Познава и прилага мерните единици за дължина и за лице на повърхнина, и за ъгъл (градус), процент. Използва обикновена и десетична дроб.</p> <p><u>Човекът и природата:</u></p> <p>Конвекция. Преходи между състоянията на телата. Температурна аномалия на водата. Зависимост на атмосферното налягане и налягането на течностите от височината и дълбочината. Физични и химични свойства на веществата. Вещества и химични реакции. Аргументира и илюстрира с примери взаимовръзката природа – човек.</p>
Дигитална компетентност	<p><u>Компютърно моделиране и информационни технологии:</u></p> <p>Изпълнява задачи, свързани с търсенето, намирането и обработката на информация по определени теми в глобалната мрежа.</p> <p>Изготвя мултимедийни презентации по зададена тема.</p> <p>Изготвя отговори на географски въпроси, доклади и съобщения, като използва текстообработващи програми.</p>
Умения за учене	<p><u>Български език и литература и ИКТ:</u></p> <p>Развива основни умения за езикова и за дигитална грамотност.</p> <p><u>История и цивилизации:</u></p> <p>Развива умения за ориентиране по картата и пространствено локализиране.</p> <p>Развива умения за работа с различни видове карти.</p> <p>Използва основни понятия – религия, християнство, ислям, държава, политическа карта, монархия.</p>

Социални и граждански компетентности	<p><u>Български език и литература, История и цивилизации:</u></p> <p>Участва в диалог, умее да оспори мнение, различно от своето, като проявява толерантност и учтивост в общуването.</p> <p>Изгражда разбиране за единството на системата природа – общество – стопанство.</p> <p>Разбира значението на равенството, сигурността и толерантността в обществения живот.</p> <p>Формира нагласи за съжителство на хора от различни религиозни и културни общности.</p> <p>Изгражда умения за работа в екип.</p>
Инициативност и предприемчивост	<p><u>Технологии и предприемачество:</u></p> <p>Изгражда отношение към инициативността, активността, независимостта и новаторството в личния и обществения живот.</p> <p>Познава земеделски дейности и понятия, свързани с тях – отглеждане на плодове и зеленчуци, оранжерия, парник, птицеферма, кравеферма, свинеферма, овцеферма. Разбира последиците от използването на природата за развитие на стопанска дейност.</p>
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	<p><u>Човекът и природата:</u></p> <p>Разбира многообразието и неповторимостта на природната среда. Осъзнава необходимостта от опазването и съхраняването на биоразнообразието.</p>